

казваць на пытанні «Што ты хочаш?», «Што ты бачыш?»; б) адрозніваць прадметы, аб якіх яго пытаюць, а таксама аб якіх ён сам кажа.

Праца з дзіцём па навучанні з дапамогай малюнкаў PECS уключае ў сябе некалькі этапаў.

На першым этапе ўводзяцца карткі, якія абазначаюць «так» і «не», выкананыя ў розных колерах (зялёным і чырвоным). Гэтыя карткі неабходныя, калі дзіця не ўмее выкарыстоўваць кіўкі і адмоўнае калыханне галавой. Калі дзіця можа вымавіць «так»/«не» або пазначыць іх рухамі, выкарыстоўваць такія карткі няма неабходнасці.

На другім этапе ўводзіцца набор картак: з базавымі і матывацыйнымі прадметамі (цукерка, марозіва, яблык, банан, печыва), карткі на розныя лексічныя тэмы, карткі з дзеяннямі. Як толькі дзіця перастае глядзець на малюнак і пачынае называць патрэбны яму прадмет вусна, выкарыстанне адпаведнай карткі неабходна спыніць.

На трэцім этапе навучання неабходна выкарыстоўваць карткі з абзначэннем розных падзей дня (мыцца, есці, гуляць у гульні, ісці ў краму, гуляць на вуліцы і інш.), розныя віды раскладаў [4].

Праца з кожным дзіцём ажыццяўляецца індывідуальна ў арганізаванай дзейнасці з педагогам (на пачатковых этапах з памочнікам) праз розныя віды дзейнасці, але ў асноўным праз гульнявую дзейнасць з выкарыстаннем розных метадаў і прыёмаў. Праца з дзецьмі актыўна ажыццяўляецца як у рэгламентаванай, так і ў нерэгламентаванай дзейнасці.

Абавязковая ўмова для пачатку навучання з малюнкамі PECS — выклікаць у дзіцяці самастойнае жаданне нешта атрымаць або зрабіць. Канчатковая мэта — самастойныя і актыўныя зносіны дзяцей з РАС з навакольнымі яго людзьмі, доўгія па часе і прадуктыўныя.

Вельмі важна для дзяцей з РАС даваць заахвочванне адразу пасля выканання задання. Можна выкарыстоўваць розныя заахвочванні: сацыяльнае («Малайчына!»), харчовыя стымулы, прадметы-стымулы, жэтоны для атрымання харчовага або прадметнага заахвочвання.

Вядома, вялікая роля ў працы з дзецьмі з РАС адводзіцца бацькам (законным прадстаўнікам). Неабходна растлумачыць і данесці да бацькоў галоўную думку — бацькі з'яўляюцца рухаючай сілай развіцця дзіцяці, яны галоўныя памочнікі педагогаў (выхавальнікаў дашкольнай адукацыі). Педагогі (выхавальнікі дашкольнай адукацыі) даюць мэты, задачы і напрамкі работы з дзецьмі, а замацаванне атрыманых навыкаў у побыце ажыццяўляюць бацькі дома.

Заклучэнне. Прымяненне падтрымліваючых і альтэрнатыўных сродкаў камунікацыі спрыяе палепшэнню лінгвістычных навыкаў, робячы іх больш прыдатнымі для працэсу камунікацыі, узаемадзеяння, выказвання ўласных патрэбаў і пачуццяў, дазваляе дзіцяці дзяліцца інфармацыяй, кваліфікаваць свае ўяўленні, развіваць чалавечы патэнцыял. Мэтакіраваная, сістэматычная праца з дзецьмі з РАС з выкарыстаннем сучасных развіваючых праграм, такіх як навучанне з дапамогай малюнкаў PECS, а таксама індывідуалізацыя працэсу навучання дазволіць правільна падабраць «ключыкі» да кожнага дзіцяці, наладзіць з ім камунікацыю, што, у сваю чаргу, спрыяе ўсебаковаму развіццю дзіцяці. Такім чынам, негаваркое дзіця можа здабыць голас і сказаць тое, што яму хочацца, што для яго важна і цікава, што яго турбуе і хвалюе, ці проста сказаць маме «дзякуй».

Спіс цытаваных крыніц

1. *Башина, В. М.* Аутизм в детстве / В. М. Башина. — М. : Медицина, 1999. — 236, [3] с.
2. *Сороко, Е. Н.* Опыт обучения коммуникативной системе обмена картинками детей с расстройствами аутистического спектра / Е. Н. Сороко, Е. Ю. Ребковец // Современные направления психолого-педагогического сопровождения детства : материалы науч.-практ. семинара, Новосибирск, 7—8 апр. 2016 г. / под ред. Г. С. Чесноковой, Е. В. Ушаковой : М-во образования и науки Рос. Федерации, Новосиб. гос. пед. ун-т. — Новосибирск : НГПУ, 2016. — С. 172—175.
3. *Горудко, Т. В.* Поддерживающая и альтернативная коммуникации : учеб.-метод. пособие / Т. В. Горудко. — Минск : БГПУ, 2015. — 148 с.
4. *Фрост, Л.* Система альтернативной коммуникации с помощью карточек (PECS) : рук. для педагогов / Л. Фрост, Э. Бонди. — М. : Теревинф, 2011. — 416 с.

УДК 378

Пучко Людміла Вікенцьеўна

Дзяржаўная ўстанова адукацыі «Жамчужненскі яслі-сад», аг. Жамчужны, Рэспубліка Беларусь, puchko.lud1896@mail.ru

ОРГАНИЗАЦИЯ АДУКАЦИОННОГО АСЯРОДЗЯ ДЛЯ ДЕТЕЙ С ЦЯЖКИМИ ПАРУШЕНИЯМИ МАУЛЕНИЯ

У дадзеным артыкуле ахарактарызаваны асноўныя групы рэсурсаў асяроддзя для дзяцей з цяжкімі парушэннямі маўлення, апісана спецыяльная сістэма прынцыпаў, якая забяспечвае кіраванне асяроддзеадукацыйнай дзейнасцю.

Ключавыя словы: рэсурсы асяроддзя: прасторавыя, прадметныя, арганізацыйныя, сацыяльна-псіхалагічныя; дзеці з цяжкімі парушэннямі маўлення; дзеці дашкольнага ўзросту; спецыфічныя прынцыпы.

ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT FOR CHILDREN WITH SEVERE SPEECH DISORDERS

The article describes the main groups of environmental resources for children with severe speech disorders, describes a special system of principles that provides environmental management.

Key words: environmental resources: spatial, subject, organizational, socio-psychological; children with severe speech disorders; preschool children, specific principles.

Уводзіны. Развіццё сістэмы спецыяльнай адукацыі Рэспублікі Беларусь ажыццяўляецца ў адпаведнасці з асноўнымі сучаснымі тэндэнцыямі еўрапейскай педагагічнай тэорыі і практыкі. У апошнія дзесяцігоддзе актыўна распрацоўваецца ідэя кампетэнтнаснай мадэлі адукацыі, якая актыўна прасочваецца ў сферу навучання і выхавання дзяцей з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця і задае асноўныя арыенціры мэтаваму і змястоўнаму кампаненту карэкцыйнага педагагічнага працэсу. Сёння ў якасці асноўнай мэты адукацыі як здаровых дзяцей, так і дзяцей з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця прызнаецца падрыхтоўка да самастойнага, незалежнага жыцця з дапамогай авалодання ключавымі жыццёва важнымі кампетэнцыямі (у сферы пазнавальнай і культурнай дзейнасці, у бытавой, сацыяльнай, працоўнай сферах). Таму вельмі важна, пачынаючы ўжо з дашкольнага ўзросту, педагогам будаваць навучанне і выхаванне дзяцей з цяжкімі парушэннямі маўлення ў пэўным сацыяльным і прасторава-прадметным асяроддзі. Прадстаўленае асяроддзе ўяўляе сабой адукацыйнае асяроддзе, якое выступае як у якасці крыніцы разнастайнага культурнага вопыту, так і сукупнасці ўмоў яго эфектыўнага прысваення. Таму адной з важных тэндэнцый развіцця сучаснай сістэмы адукацыі з'яўляецца распрацоўка пытанняў арганізацыі адукацыйнага асяроддзя для дзяцей з цяжкімі парушэннямі маўлення [1].

Асноўная частка. Склад дзяцей з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця неаднастайны. Выхавальнікам і бацькам, якія забяспечваюць іх адукацыю, варта ведаць, што кожная група мае як агульныя, характэрныя для ўсяго кантынгенту асаблівасці жыццядзейнасці, так і спецыфічныя, уласцівыя толькі ёй і кожнаму дзіцяці паасобку. У сувязі з гэтым разумная арганізацыя адукацыйнага асяроддзя магчымая з улікам індывідуальнага і дыферэнцыраванага падыходу, гэта значыць на аснове кампетэнтнай ацэнкі групавых і індывідуальных магчымасцяў дзяцей і адраснага мадулявання ўмоў функцыянавання, падыходных менавіта для іх [1, с. 27—28]. Разгляд пытання забеспячэння адаптыўнага адукацыйнага асяроддзя для дзяцей з цяжкімі парушэннямі маўлення патрабуе ўдакладнення паняццяў «парушэнні маўлення», «цяжкія парушэнні маўлення» (далей — ЦПМ). Парушэнні маўлення вызначаюцца як адхіленні ў маўленні таго, хто гаворыць ад моўнай нормы, агульнапрынятай у дадзеным моўным асяроддзі, абумоўлены расстройствы нармальнага функцыянавання псіхафізіялагічных механізмаў маўленчай дзейнасці. Прадстаўленае паняцце аб'ядноўвае розныя маўленчыя расстройства, якія устойліва павялічваюцца сярод дзяцей з кожным годам. Паняцце «цяжкія парушэнні маўлення» ўжываецца для аб'яднання шэрагу парушэнняў адукацыйнай праграмы. Карэкцыйная праца з дзецьмі з ЦПМ праводзіцца з улікам узроўню маўленчага развіцця і характару маўленчага расстройства — варыянту агульнага недаразвіцця маўлення; ускладненага (рыналарія, дызартрыя), няўскладненага і спецыфічнага маўленчага недаразвіцця (алалія). У нашай краіне сфарміравалася дыферэнцыраваная сістэма ўстановаў дашкольнай адукацыі, у якіх аказваецца падтрымка дзецям з парушэннямі маўлення: спецыяльныя дашкольныя ўстановы і групы для дзяцей з парушэннямі маўлення (ЦПМ, заіканнем); групы інтэгрavanaга выхавання і навучання дзяцей з ЦПМ; групы для дзяцей з парушэннямі маўлення на пунктах карэкцыйнай педагагічнай дапамогі (пры дашкольных установах). Дададзеныя структуры аказваюць спецыялізаваную дапамогу выхаванцам з разнастайнымі маўленчымі парушэннямі, таму ў адной дашкольнай установе магчыма адкрыццё як групы для дзяцей з ЦПМ, так і пункт карэкцыйнай педагагічнай дапамогі.

Наведваючы разнастайныя ўстановы, мы назіраем, што для большасці дзяцей з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця адукацыйнае асяроддзе для навучання і выхавання не заўсёды правільна створана, не запоўнена ці, наадварот, занадта перанасычана, педагогі не ведаюць асноўныя групы рэсурсаў асяроддзя і іх склад, не ўлічваюць спецыяльную сістэму прынцыпаў у падыходзе да асаблівых дзяцей, не заўсёды ведаюць метадыку працы з той ці іншай катэгорыяй дзяцей. Таму мы вырашылі актуалізаваць і разгледзець асноўныя групы рэсурсаў асяроддзя для дзяцей з парушэннямі маўлення: прасторавыя, прадметныя, арганізацыйныя, сацыяльна-псіхалагічныя. Пры планаванні працы настаўнік-дэфектолаг пастаянна вымушаны ўлічваць, што ЦПМ у той ці некаторай ступені (у залежнасці ад характару маўленчага расстройства) адмоўна ўплываюць на ўсё псіхічнае развіццё дзіцяці. Дрэнная моўная дзейнасць накладвае адбітак на фарміраванне пазнавальнай дзейнасці дзяцей у цэлым: у іх адзначаецца зніжэнне вербальнай памяці; пакутуе прадуктыўнасць запамінання, славесна-лагічнае мысленне; назіраюцца недастатковая ўстойлівасць увагі, нізкая разумовая працаздольнасць. У дзяцей з маўленчымі расстройствамі нярэдка адзначаецца своеасаблівасць эмацыяна-валявой сферы, што выяўляецца ў падвышанай узбудлі-

васці, раздражняльнасці, негатывізме, агрэсіі і т. п. Уласна таму ў лагапедычнай працы павінны быць рэалізаваны два узаемазвязаных напрамкі: карэкцыйна-ўласна маўленчага расстройтва і прафілактыка, пераадоленне другасных адхіленняў з боку пазнавальнай і эмацыйна-валявой сферы.

Таму ў прасторы кабінета для лагапедычных заняткаў прынята вылучаць (для падгрупавых і індыўідуальных заняткаў) тры зоны: 1) зона, у якой прасторава-арганізуючым элементам выступае насценнае люстэрка (перад якім праводзіцца значная частка індыўідуальных заняткаў па пастаноўцы і аўтаматызацыі гукаў, мімічная гімнастыка і іншыя практыкаванні). Варта прадумаць асвятленне люстэрка падчас дзённых і вячэрніх заняткаў; 2) зона для падгрупавых заняткаў, якая ўтвараецца са сталаў і крэслаў для дзяцей, наборнага палатна, фланелеграфа, каўралінаграфа, насценных дошак (грыфельных, магнітных). Пажадана, каб у кабінете быў круглы стол. Калі яго няма, то можна зрушыць сталы або размясціць крэслы паўкругам, каб дзеці размяшчаліся тварам адзін да аднаго, што важна для ўзаемадзеяння; 3) зона працоўнага месца настаўніка-лагапеды, якая складаецца са стала лагапеды, шаф для наглядных дапаможнікаў, кніг і інш., месца для магнітафона, кампутара (ноўтбука) [2].

Мэтазгодным з'яўляецца таксама выдзяленне зон:

– для правядзення псіхагімнастыкі і лагарытмічных і іншых практыкаванняў, звязаных з выкананнем дзецьмі рухаў у розных напрамках. У ёй дзеці могуць свабодна перасоўвацца, размяшчацца на падлозе, на мяккіх модулях (у тым ліку паўкругам або кругам для правядзення камунікатыўных практыкаванняў);

– элементам якой з'яўляецца кушэтка, для правядзення індыўідуальнай працы сродкамі лагапедычнага масажу, дыхальнай гімнастыкі.

Абстаноўка павінна стымуляваць маўленчае развіццё дзіцяці, для гэтага ў кабінете настаўніка-лагапеды і (або) памяшканні групы могуць стварацца спецыяльныя маўленчыя куткі, якія напаяняюцца рознымі дапаможнікамі для развіцця дробнай матарыкі і ручнога праксісу; наглядна-ілюстрацыйным матэрыялам па лексічных тэмах, асноўным фанетычным групам, а таксама для развіцця фразавога маўлення, фанематычнага слыху; цацкамі для развіцця дыяфрагмальна-маўленчага дыхання і інш. Пажадана вылучэнне і афармленне куткоў для: ляляк і казкатэрапіі з мэтай развіцця сувязнага выразнага маўлення, пераадолення лагафобіі; пясочнай тэрапіі для гульні з розным сыпкім матэрыялам і вадой («пальчыкавы басейн» для развіцця дробных рухаў пальцаў рук, які з'яўляецца важным сродкам стымуляцыі маўлення і павышэння працаздольнасці) і інш.; заняткаў ізадзейнасцю (лепка, аплікацыя, канструяванне, маляванне) з мэтай развіцця дробнай матарыкі, арыенціроўкі ў прасторы, якая плануе і рэгулюе функцыі маўлення [2]. Пры мадэляванні асяроддзя кабінета неабходна пазбягаць яго перанасычэнасці, а таксама памятаць, што яно павінна адрознівацца пэўнай дынамічнасцю — падвяргацца пастаяннай змене.

Памяшканне павінна быць добра праветрана (для правядзення дыхальнай гімнастыкі). Астатнія гігіенічныя ўмовы (тэмпературны рэжым, дастатковая асветленасць, мэбля ў адпаведнасці з вiнікамі аірапаметры і інш.) павінны быць аптымальнымі. Кабінет для лагапедычных заняткаў павінен адказваць патрабаванням гукаізаляцыі. Пры арганізацыі прадметна-прасторавага асяроддзя (афарбоўка сцен, падбор каляровай гамы парцьеры, жалюзі, дывановых пакрыццяў, элементаў унутранага дызайну і г. д.) пажадана выкарыстоўваць хроматэрапію (улік уласцівасцяў фарбаў: заспакаяльнае або актывізуючае іх уздзеянне). Пры арганізацыі комплекснага суправаджэння развіцця дзіцяці магчыма прымяненне абсталявання для працэдур па мінімізацыі ўплыву арганічных парушэнняў, якія пагаршаюць маўленчую недастатковасць (астэнічныя, неўрозападобныя з'явы, псіхаматорная растарможанасць і інш.), і для аздараўлення дзіцячага арганізма: арганізацыя ў дашкольнай установе фітабара (прыём вітаміннай гарбаты з улікам індыўідуальных патрэбаў); выкарыстанне фармакатэрапіі (вітамінатэрапіі, агульнаўмацавальных сродкаў), а таксама лячэбнай фізкультуры; ужыванне набору эфірных алеяў (лаванды, размарына, апельсіна і інш.), ароматызацыйнай лямпы (ароматэрапія). Названыя працэдурны праводзяцца па прызначэнні і пад кіраўніцтвам лекара.

Прадметны аспект адукацыйнага асяроддзя для дзяцей з парушэннямі маўлення ўключае наступнае абсталяванне: апараты і прыборы (магнітафон, дыктафон, метраном, люстэркі ручныя і насценныя, кампутарныя праграмы «Бачная мова», пясочныя гадзіны, экран і г. д.); медыцынскі інструментар (матэрыялы наборы лагапедычных зондаў і шпэтеляў, вата, бінт, марлевыя і папяровыя сурвэткі, дэзінфікацыйны матэрыял); спецыяльная мэбля і абсталяванне (рукамыніца, кушэтка для правядзення масажу, рэлаксацыйных практыкаванняў, столік для інструментаў, стол каля насценнага люстэрка з мясцовым асвятленнем, экран для зачынення асобы лагапеды); абсталяванне для дэманстрацыі (насценныя дошкі (грыфельныя і магнітныя), наборнае палатно, фланелеграф). Можа быць выкарыстана насценнае пано з каўраліна, каляровая цырата і іншага сучаснага матэрыялу, да якога досыць лёгка прымацоўваюцца літары на ліпкай аснове, карткі са словамі, розныя малюнкi і інш.; белы і каляровы мел, наборы каляровых алоўкаў, ручак, маркераў; дыдактычныя матэрыялы (насценная каса літар, насценная складовая табліца, індыўідуальныя касы літар і складоў, гукавыя і складовыя схемы слоў, розныя маўленчыя гульні і гульні для развіцця дробнай матарыкі, сэнсарных здольнасцяў, увагі і памяці, разумовых аперацый, наглядна-ілюстрацыйны матэрыял для развіцця вуснай і пісьмовай мовы, цацкі (у тым ліку якія гучаць, вобразныя), муляжы, канструктары, падліковы матэрыял, альбомы) і інш.

Асаблівае значэнне ў карэкцыйным навучанні дзяцей з ЦПМ маюць арганізацыйныя ўмовы асяроддзя: адзіны маўленчы рэжым у адукацыйнай установе і сям'і; прадастаўленне дзецям узораў маўлення

педагогаў (арфаэпічнай правільнасці, марудлівага тэмпу, дастатковай гучнасці, выразнасці і злітнасці маўлення, правільнага маўленчага дыхання); дыферэнцыявання дзіровак маўленчага і моўнага матэрыялу, падбор лінгвістычнага матэрыялу, камунікатыўна значнага для дзіцяці, даступнага па змесце, адпаведнага яго вымаўленчым магчымасцям [2]. Сацыяльна-псіхалагічны аспект адукацыйнага асяроддзя ўключае перш за ўсё сацыяльныя адносіны, нормы, звычкі, патрэбы, гэта значыць сацыяльную адаптацыю дзіцяці з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця у агульную сістэму сацыяльных узаемадзеянняў і адносін у рамках таго адукацыйнага асяроддзя.

Удзел бацькоў у карэкцыйна-педагагічным працэсе стварае спрыяльнае асяроддзе для працы па пераадоленні і папярэджанні маўленчых парушэнняў у дзяцей. Важным з’яўляецца фарміраванне ў бацькоў адекватнай пазіцыі ў дачыненні да парушэнняў маўлення ў дзіцяці (у супрацьлегласць неадекватнай — недаацэнкі або гіперрэфлексіі на дэфекце). Спецыяліст знаёміць дзяцей з асноўнымі фактарамі, якія маглі стаць прычынай парушэння маўлення. Аналіз і суаднясенне дадзеных аб сутнасці прыстасоўвальных змяненняў асяроддзя, якія выкарыстоўваюцца ў практыцы навучання і выхавання розных катэгорый дзяцей, паказвае, што ў разглядаванай сітуацыі працэс яе праектавання і мадэлявання будзе падпарадкоўвацца не толькі агульным, але і спецыфічным прынцыпам. Вынікі праведзеных намі даследаванняў дазволілі вылучыць наступныя спецыфічныя прынцыпы.

Бяспека. Прадугледжвае пэўную прадметную і прасторавую арганізацыю асяроддзя, якая дазваляе мінімізаваць у дзіцяці з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця пачуццё няўпэўненасці і страху. Ён атрымлівае магчымасць, выкарыстоўваючы даступныя правілы і сродкі абароны, свабодна арыентавацца, перасоўвацца і выконваць неабходныя дзеянні.

Насычанасць культурна значымі аб’ектамі. Адукацыйнае асяроддзе пастаянна забяспечвае дзіцяці кантакт з разнастайнымі носьбітамі інфармацыі (дае пэўныя звесткі аб навакольным свеце), што значна стымулюе яго пазнавальную актыўнасць, міжвольную і адвольную ўвагу, дзейнасць.

Даступнасць для полісэнсарнага ўспрымання. Мяркуе, што адукацыйнае асяроддзе стымулюе і забяспечвае магчымасць шырока прыцягваць інфармацыю ад розных органаў пачуццяў як пры ўспрыманні асобных аб’ектаў, так і існуючых паміж імі адносін.

Сэнсавае ўпарадкаванасць. Мяркуе, што ўсе віды адносін у адукацыйным асяроддзі арганізуюцца ў адпаведнасці з пэўнай сістэмай правілаў, разуменне і выкананне якіх значна павышае эфектыўнасць жыццядзейнасці дзіцяці з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця.

Апусканне ў сістэму сацыяльных адносін. Арганізацыя адукацыйнага асяроддзя забяспечвае дзіцяці падзейную супольнасць, стымулюе яго актыўнае ўзаемадзеянне і супрацоўніцтва з навакольнымі людзьмі.

Развівальны характар. Мяркуе наяўнасць сістэмы прадуманых перашкод, якія дзіця ў стане пераадольваць самастойна або з дапамогай навакольных.

Арыентацыя на ахову і развіццё парушаных аналізатарных сістэм, выкарыстанне рэальных і пэўных пазнавальных магчымасцяў. Арганізацыя адукацыйнага асяроддзя ставіць дзіця перад неабходнасцю рэгулярна выкарыстоўваць рэшткавы слых, рэшткавы зрок, абмежаваныя рухальныя магчымасці пры выкананні ўсіх неабходных рэкамендацый; працаваць у зоне актуальнага і бліжэйшага развіцця.

Пералічаныя спецыфічныя прынцыпы забяспечваюць умовы як якаснага ўспрымання разнастайных элементаў культуры, так і прадуктыўнага ўзаемадзеяння з імі. Выступаючы ў ролі вядучых арыенціраў пры праектаванні і мадэляванні адукацыйнага асяроддзя, яны стымулююць рашэнне разнастайных мэтай і задач навучання і выхавання дзяцей з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця.

Заклучэнне. Каб рэалізаваць падыход асяроддзя пры навучанні і выхаванні дзяцей з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця ва ўмовах дашкольнай установы, неабходна: акцэнтаваць увагу ўсіх спецыялістаў на адукацыйным асяроддзі; структураваць адукацыйнае асяроддзе, вылучыць у ім актыўныя рэсурсы асяроддзя; прааналізаваць адукацыйны патэнцыял асобных рэсурсаў асяроддзя, мадыфікаваць іх з улікам узроставых, псіхафізічных і індывідуальных асаблівасцяў дзяцей; аб’яднаць рэсурсы асяроддзя з улікам агульных і спецыфічных прынцыпаў у дзейсныя комплексы, якія забяспечваюць рашэнне канкрэтных адукацыйных задач; прааналізаваць адукацыйны патэнцыял асяроддзя, знайсці магчымасці аптымізаваць яго рэсурсы.

У дзейнасці настаўніка-дэфектолага з’яўляецца новы акцэнт. Ён праекціроўшчык, канструктар адукацыйнага асяроддзя, на яго долю, кажучы словамі Л. С. Выгоцкага, «выпадае актыўная роля — ляпіць, кроіць, крамсаць і рэзаць элементы асяроддзя, спалучаць іх самым розным спосабам, каб яны ажыццяўлялі тую задачу, якую ён перад сабой паставіў».

Спіс цытаваных крыніц

1. Организация образовательной среды для детей с особенностями психофизического развития в условиях интегрированного обучения : учеб.-метод. пособие / С. Е. Гайдукевич [и др.] ; под общ. ред. С. Е. Гайдукевич, В. В. Чечёта. — Минск : БГПУ, 2005. — 98 с.

2. Баль, Н. Н. Логопедическая работа с детьми дошкольного возраста с тяжёлыми нарушениями речи : учеб.-метод. пособие для учителей-дефектологов дошк. учреждений / Н. Н. Баль, Н. В. Дроздова. — Минск : Адукацыя і выхаванне, 2019. — 152 с.